

METAVYHLEDÁVAČE A PRÁVNÍ OCHRANA DATABÁZÍ

EVA FIALOVÁ

Soud: Soudní dvůr Evropské unie

Sp.zn.: C-202/12

Datum: 19. prosince 2013

Dostupnost: curia.europa.eu

1. PRÁVNÍ VĚTA

Článek 7 odst. 1 směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že hospodářský subjekt, který umístí na internet takový specializovaný metavyhledávač, jako je metavyhledávač dotčený v původním řízení, provádí zužitkování celého obsahu databáze chráněné tímto článkem 7 nebo jeho podstatné části, jestliže tento specializovaný metavyhledávač poskytuje koncovému uživateli formulář pro vyhledávání, jež v podstatě nabízí stejnou funkčnost jako formulář databáze, překládá vyhledávací dotazy koncových uživatelů „v reálném čase“ do vyhledávače, kterým je vybavena databáze, takže jsou prohledávány všechny údaje této databáze, a koncovému uživateli prezentuje nalezené výsledky ve formátu své internetové stránky, přičemž spojuje dublety v jediný prvek, ale v pořadí založeném na kritériích, která jsou srovnatelná s kritérii, jež používá vyhledávač dotčené databáze pro prezentaci výsledků.

2. ANOTACE

Dne 19. prosince 2013 vydal Soudní dvůr Evropské unie (dále jen: „SDEU“) rozsudek ve věci *Innoweb* týkající se právní ochrany databází. Podstatou sporu nizozemských společností *Innoweb BV* proti *Wegener ICT BV*

a Wegener Mediaventions BV byla činnost specializovaného metavyhledávače.

Společnost Innoweb nabízela prostřednictvím své internetové stránky www.gaspedaal.nl (dále jen: „GasPedaal“) metavyhledávač specializovaný na prodej motorových vozidel. GasPedaal je metavyhledávačem specializovaným na vyhledávání inzerátů týkajících se prodeje ojetých motorových vozidel. Uživatel může prostřednictvím jediného vyhledávacího dotazu zadaného na GasPedaal provádět vyhledávání současně v několika souborech inzerátů týkajících se prodeje vozidel, jež se nacházejí na internetových stránkách třetích osob. Jedním ze souborů inzerátů, které metavyhledávač prohledával, byly i soubory inzerátů na webové stránce www.autotrack.nl (dále jen: „AutoTrack“).

Společnost Innoweb vyvinula software, který umožňoval vyhledávat v souboru AutoTrack „v reálném čase“, tj. v okamžiku, kdy uživatel GasPedaal zadal vyhledávací dotaz. GasPedaal vyřídil tento vyhledávací dotaz jeho „překladem“, tj. přeložil jej do formátu nezbytného pro vyhledávač AutoTrack. Ve vyhledávači GasPedaal byly poté zobrazeny vozidla z různých inzertních webových stránek podle kritérií zadaných koncovým uživatelem, mezi nimi i inzeráty na webových stránkách AutoTrack spolu informacemi a s miniaturní fotografií vozidla (*thumbnail*). Duplicitní výsledky vyhledávání byly ze souboru výsledků odstraněny. Pokud požadoval uživatel podrobnější informace o vozidle, byl přesměrován přímo na konkrétní inzerát v původní databázi (*deep link*).

Společnost Wegener podala na Innoweb žalobu u soudu prvního stupně v Haagu. Tento soud shledal, že se v případě AutoTrack jedná o databázi a že společnost Innoweb provozováním svého specializovaného vyhledávače do práv provozovatele databáze neoprávně-

ně zasahuje.¹ Proti rozsudku soudu prvního stupně se Innoweb odvolal k haagskému odvolacímu soudu.²

Haagský odvolací soud položil SDEU žádost o rozhodnutí o předběžné otázce. Odvolací soud se dotázal, zda je třeba čl. 7 odst. 1 směrnice 96/9/ES o právní ochraně databází (dále jen: „směrnice“) vykládat v tom smyslu, že se jedná o zužitkování (zpřístupnění) celého obsahu databáze přístupné prostřednictvím internetové stránky (on-line) nebo jeho kvalitativně nebo kvantitativně podstatné části, uskutečněné třetí osobou, pokud tato třetí osoba veřejnosti nabízí prostřednictvím specializovaného metavyhledávače možnost provádět vyhledávání v celém obsahu databáze nebo jeho podstatné části „v reálném čase“ tak, že vyhledávací dotaz podaný uživatelem je vyřízen „překladem“ do mechanismu vyhledávače internetové stránky, která databázi zpřístupnila.

Podle čl. 7 odst. 1 směrnice členské státy stanoví pro pořizovatele databáze právo zabránit vytěžování a/nebo zužitkování celého obsahu databáze nebo jeho kvalitativně nebo kvantitativně podstatné části, pokud pořízení, ověření nebo předvedení tohoto obsahu potvrzuje kvalitativně a/nebo kvantitativně podstatný vklad.

Vytěžováním se rozumí trvalý nebo dočasný přenos celého obsahu databáze nebo jeho podstatné části na jiný podklad, a to jakýmkoli prostředky nebo jakýmkoli způsobem. Za zužitkování poté směrnice považuje jakýkoli způsob zpřístupnění veřejnosti celého obsahu databáze nebo jeho podstatné části rozšiřováním rozmnoženin, pronájemem, spojením on-line nebo jinými způsoby přenosu.

¹ Rozsudek Soudu prvního stupně v Haagu ze dne 11. února 2009, sp. zn. 303218 / HA ZA 08-300. Dostupné z: www.rechtspraak.nl.

² Rozsudek Odvolacího soudu v Haagu ze dne 15. února 2011, sp. zn. 200.033.595/01. Dostupné z: www.rechtspraak.nl.

SDEU se soustředil na fungování metavyhledávače GasPedaal. Shledal přitom, že překlad vyhledávacích dotazů v reálném čase a prohledávání všech údajů obsažených v databázi poskytuje koncovým uživatelům výhody podobné výhodám samotné databáze. Koncový uživatel vyhledávající údaje již nemusí navštívit internetovou stránku dotyčné databáze a tím ani její úvodní stránku nebo vyhledávací formulář, aby mohl do této databáze nahlížet. Dotaz sice zadává koncový uživatel, avšak provozovatel metavyhledávače tento vyhledávač vyvinul a umístil jej na internet k dispozici koncovým uživatelům.

SDEU připomněl, že cílem zvláštní ochrany pořizovatele databáze je ochrana jeho investice, resp. vkladu. Příjmy z provozování databáze jsou pak odměnou za vklad. Příjmem provozovatele databáze AutoTrack jsou příjmy z reklamy, která se zobrazuje uživatelům této databáze po navštívení internetových stránek AutoTrack. Tím, že se uživatel nemusí databázi AutoTrack navštívit vůbec nebo je přesměrován pomocí *deep link* na konkrétní inzerát v této databázi, ztrácí provozovatel databáze příjem z reklamy umístěné převážně na úvodní stránce AutoTrack. Podle SDEU se metavyhledávač GasPedaal dokonce blíží parazitujícímu konkurenčnímu produktu.

SDEU se přiklonil k širokému významu pojmu *zužitkování*. Odkázal přitom na rozsudek *The British Horseracing Board, C-203/02*. *Zužitkování* se podle SDEU vztahuje ke všem činnostem, které spočívají ve zpřístupnění veřejnosti výsledku vkladu, a to bez souhlasu osoby, která databázi vytvořila, a tak tuto osobu zbavují příjmů, které jí měly umožnit splatit náklady na tento vklad. *Zužitkování* je jakékoliv jednání, které nebylo povoleno a jež představuje veřejné šíření obsah chráněné databáze nebo podstatné části jejího obsahu.

SDEU se při výkladu pojmu *zužitkování* podle čl. 7 odst. 2 písm. b) směrnice v tomto případě opírá o to, že *zužitkováním* je jakýkoli způsob zpřístupnění veřejnosti celého obsahu databáze nebo jeho podstatné části, a to nejen rozšiřováním rozmnoženin, pronájmem, spojením on-line, ale i zpřístupnění veřejnosti jinými způsoby přenosu. *Zužitkování* je podle SDEU jakýkoliv způsob zpřístupnění veřejnosti, přičemž činnost metavyhledávače, který v reálném čase překládá vyhledávací dotaz zadaný koncovým uživatelem do formátu databáze, a poté výsledky zobrazí tomuto uživateli ve svém vlastním formátu, je jiný způsob přenosu podle výše uvedeného ustanovení.

Článek 7 odst. 1 směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že hospodářský subjekt, který umístí na internet takový specializovaný metavyhledávač, jako je metavyhledávač dotčený v původním řízení, provádí *zužitkování* celého obsahu databáze chráněné tímto článkem 7 nebo jeho podstatné části, jestliže tento specializovaný metavyhledávač poskytuje koncovému uživateli formulář pro vyhledávání, jež v podstatě nabízí stejnou funkčnost jako formulář databáze, překládá vyhledávací dotazy koncových uživatelů „v reálném čase“ do vyhledávače, kterým je vybavena databáze, takže jsou prohledávány všechny údaje této databáze, a koncovému uživateli prezentuje nalezené výsledky ve formátu své internetové stránky, přičemž spojuje dublety v jediný prvek, ale v pořadí založeném na kritériích, která jsou srovnatelná s kritérii, jež používá vyhledávač dotyčné databáze pro prezentaci výsledků.

Internet představuje pro své uživatele studnici téměř nekonečného množství informací. Pokud však uživatelé nemají nástroje pro jejich vyhledávání, je více než pravděpodobné, že požadované informace vůbec nenajdou. Výhody internetu pak pro uživatele ztrácí smysl, pokud tito neznají doménovou adresu webové stránky, která požadované informace obsahuje.

K vyhledávání informací neslouží pouze obecné vyhledávače, jako třeba Google nebo Seznam. Existují specializované vyhledávače, které ve výsledcích svého vyhledávání zobrazují konkrétní druh informací, které uživatel požaduje. Metavyhledávače uživatel internetu používá typicky při hledání zboží a služeb. Metavyhledávače snižují náklady na vyhledávání. Uživatelé nejsou nuceni prohledávat zvlášť webové stránky řady poskytovatelů, aby našli informace, jež hledají. Metavyhledávače zároveň představují nástroj pro zvýšení transparentnosti internetu. Uživatelé mohou díky nim nalézt ku příkladu produkty, které jim nejlépe vyhovují cenou a dalšími požadovanými parametry. SDEU nezohlednil tyto důležité funkce, které metavyhledávače v síti internet mají. Naopak dokonce pohlíží na metavyhledávač jako na parazitující produkt. Všeobecné vyhledávače nemohou specializované vyhledávače nehradit. GasPedaal zobrazoval inzeráty nabízející prodej ojetých vozidel v Nizozemí. Touto činností plnil právě úlohu při zvyšování transparentnosti trhu s tímto druhem zboží. Prostřednictvím tohoto metavyhledávače nebylo možné si zboží koupit. Koncový uživatel byl prostřednictvím odkazu *deep link* odkázán na stránky původní databáze. Bez metavyhledávače by uživatel internetu nemusel stránky AutoTrack vůbec vyhledat. Pokud by byl uživatel odkazem spojeným s konkrétním produktem metavyhledávačem přesměrován na domovskou stránku AutoTracku, musel by tento uživatel v databázi AutoTracku zadat parametry požadovaného vozidla znovu. Tím by se zvýšily jeho časové náklady na vyhledávání a je pravděpodobné, že by se uživatel vrátil na stránku metavyhledávače, a poté jeho prostřednictvím navštívil jinou databázi inzerátů.

Podle SDEU je cílem zvláštním ochrany pořizovatele databáze ochrana jeho investice, přičemž odměnou za vklad jsou i příjmy z reklamy na domovské stránce AutoTracku. Na internetových stránkách

AutoTracku se reklama zobrazuje i po zobrazení inzerátu na konkrétní vozidlo. Provozovatel databáze odkazem *deep link* na konkrétní inzerát není příjmu z reklamy zabaven. Nadto je obchodní model provozovatele databáze založen i na příjmu z inzerce specializovaných prodejen a na nabídce doplňkových služeb. Těmito příjmy se SDEU při posuzování odměny za vklad nezabýval.

I pokud vezmeme v potaz ochranu investice pořizovatele databáze, není podle Husovce tento pořizovatel chráněný vůči srovnávání, které je nezbytným předpokladem obchodní soutěže. Evropská unie dokonce srovnávání připouští za podmínek uvedených ve směrnici 2006/114/ES o klamavé a srovnávací reklamě.³

SDEU se ve svém rozhodnutí vůbec nezabýval vztahem mezi činností metavyhledávačů a právem na svobodu projevu. Databáze AutoTrack nebyla chráněna heslem. Přístup na stránky AutoTrack nebyl podmíněn souhlasem s obchodními podmínkami. Za protiprávní je zde tedy považován odkaz ve formě fotky a krátkého textu. Odkaz se navíc týkal veřejně dostupných a legálních informací.⁴

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod garantuje v čl. 10 právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky. Svoboda projevu je obsažena i v čl. 11 Listiny základních práv Evropské unie. Právo na svobodu projevu v sobě zahrnuje i právo informace přijímat. Omezení činnosti metavyhledávačů by znamenalo zásah do práva na svobodu projevu jejich poskytovatelů. Ještě významnější zásah by toto omezení představovalo pro právo

³ HUSOVEC, Martin. The End of (Meta) Search Engines in Europe. *SSRN* [online]. Publikováno 8. července 2014, s. 1 - 24. [cit. 10.9.2014]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2411917.

⁴ VOLGENANT, Otto. M.B.J. Annotatie bij Gerechtshof 's-Gravenhage Innoweb/Wegener. *Computerrecht*. Deventer: Wolters Kluwer, 2012, č. 2, s. 120 - 131. Dostupné z: <http://www.boekx.com/uploads/publicaties/Volgenant-Annotatie-Hof-Den-Haag-Innoweb-Wegener.pdf>.

uživatelé internetu na přístup k informacím, neboť jak již bylo uvedeno výše, metavyhledávače představují důležitý nástroj pro transparentnost a dohledatelnost informací v síti internet. Ani tyto aspekty SDEU ve svém rozsudku nezohlednil.

Možným řešením by byla zákonná licence na zužitkování a vytě-
žování celé databáze nebo její podstatné části.⁵ Zákonná licence byla v návrhu směrnice obsažena a vztahovala se na případy, kdy obsah databáze nebylo možno nezávisle vytvořit, uspořádat nebo obdržet z jiných zdrojů.

⁵ MAAS, Wim, DE BOER, Charlotte. Dedicated search engines en het databankenrecht: tijd voor een praktische oplossing. *IE-Forum* [online]. Publikováno 7. prosince 2010. [cit. 10.9.2014]. Dostupné z: <http://www.ie-forum.nl/backoffice/uploads/file/IEForum/Artikelen/WM%20CdB%20Artikel%20dwanglicentie%20in%20databankenrecht%20IEF.pdf>.